

Palestinský náboženský a nacionalistický radikalismus

Kurs: Radikalismus na Blízkém východě

Vypracoval: Mgr. Lukáš Starý

Obor: Mezinárodní vztahy a evropská studia

Magisterský studijní obor

V Třinci 21. 4. 2004

Obsah

Úvod.....	3
1. Úvod do problematiky.....	3
2. Sekulárně orientovaný radikalismus.....	7
2.1 Organizace pro osvobození Palestiny (OOP)	8
2.2 Další radikální nacionalistické skupiny.....	10
2. Islámský fundamentální radikalismus.....	11
3.1 Islámský džihád.....	12
3.2 Hamás	13
3. Vztah nacionalisticky a nábožensky orientovaných radikálů.....	16
Závěr.....	18
Použitá literatura.....	19

Úvod

Ve své seminární práci se budu zabývat palestinským radikalismem, tedy fenoménem, který je obdobně jako radikalismus židovský, jedním z hlavních příčin ztroskotání všech pokusů o mírový proces na Blízkém východě.

Cílem mé práce je provést stručný popis a charakteristiku palestinských radikálních skupin. Zaměřím se při tom na příčiny jejich vzniku, dále na jejich hlavní cíle a prostředky, kterými se snaží svých cílů dosáhnout. V první části této práce provedu stručný exkurs do problematiky. V dalších kapitolách si budu všimnout nejdříve nacionalistických a poté náboženských extrémních skupin operujících v palestinských kruzích.

Zdrojem informací pro mou práci mi byly zejména odborné monografie a to jak českých autorů (Čejka M.) tak zahraničních (Kepel G., Inrovisne M.). Celou řadu dalších poznatků jsem čerpal z internetových zdrojů. Opomenout nemohu ani tuzemská periodika.

1. Úvod do problematiky

Okolnosti vzniku palestinské diaspory jsou všeobecně známy. Není úkolem této práce se jimi zabývat, přesto je však nutné pro pochopení toho, proč se jednotlivé extremistické skupiny v rámci palestinské komunity vytvořily, provést historický exkurs do nedávné minulosti.

Po válce v roce 1948, kterou Izraelci nazývají „osvobozeneckou“ a Palestinci naopak „velkou katastrofou“ došlo k potvrzení existence státu Izrael a zároveň k velkému exodu Palestinců z území, která připadla Izraeli do pásma Gazy, do oblastí ležících na východním břehu Jordánu a do

sousedních arabských zemí. Od té doby se hovoří o tzv. uprchlickém problému, který byl dále prohlouben exodem během bojů v roce 1967.¹ Statisíce Palestinců ztratily domov, málokterý jej však opět našel. Uprchlíci žili a mnoho z nich dodnes žije v uprchlických táborech. Palestinský národ se na přelomu 50. a 60. let minulého století ocitl v situaci, která nedávala vyhlídky na vznik vlastního státu. Palestinci neměli účinnou politickou reprezentaci. Okolní arabské státy sledovaly vlastní politické cíle, ke kterým však vznik palestinského státu nepatřil.²

Situaci v celém arabském světě této doby lze charakterizovat jako období velkého zmatku. 50. léta jsou ve znamení silného rozšíření arabského nacionalismu. Velký vliv měly rovněž levicové marxistické ideje. Stranou nezůstávaly ani modernisté či fundamentalisté. Mezi arabskými státy té doby nalezneme království např. Zajordánsko, evropské kolonie – pokud mezi arabské státy zařadíme rovněž africké země tedy Alžírsko a konečně státy, kde dochází k převratům, kdy jsou monarchie nahrazovány autokratickými režimy, vykrystalizovanými ze státních převratů, kde z palestinského pohledu mezi nejvýznamnější patřil Násirovský³ režim v Egyptě. V tomto období se formuje první pevněji organizované hnutí palestinského odporu, které bylo až do války v roce 1967 úzce spjato právě s Násirovským režimem. Na „scéně“ se poprvé objevuje Jásir Arafat a organizace Fatah.

¹ *Množství uprchlíků, dle mezinárodního práva osob, které opustily svá bydliště a emigrovaly do sousedního státu, se odhaduje mezi 750 000 – 800 000. Díky přirozeným přírůstkům je jejich počet v současnosti odhadován na zhruba 3,5 milionu. Naproti tomu osoby, které uprchly během bojů v roce 1967, jedná se zhruba o 350 000 běženců, jsou považovány „pouze“ za vyhnance, neboť nepřekročily státní hranice, ale migrovaly v rámci jednoho státu Jordánska.*

² *Zajordánský král Abdulláh prohlásil Palestinu za součást svého království.*

³ *Ke svržení egyptského krále došlo v roce 1952, kdy se moci ujal generál Mohammed Nagib vystřídáný v roce 1954 právě Násirem.*

Cílem palestinského hnutí odporu bylo pochopitelně vytvoření samostatného státu Palestinců a zničení Izraele. Panuje shoda na tom, že Palestina musí zahrnovat území celé původní Palestiny. S existencí Izraele se nepočítá. V roce 1964 vzniká Organizace pro osvobození Palestiny, jejímž cílem je zničení státu Izrael.⁴ Pokud bychom hodnotili ideové základy jednotlivých složek hnutí odporu té doby, dojdeme k závěru, že velký vliv zde hrálo marxistické revoluční učení podporované arabským nacionalismem. Hnutí, které by byly orientovány radikálně nábožensky, neměly prakticky žádný význam. Z Egypta se sice šířilo muslimsky fundamentálně orientované tzv. Muslimské bratrstvo založené v roce 1928, které v Palestině hrálo poměrně důležitou roli již během války v roce 1948 a bylo populární především v oblasti pásma Gazy, Čas, kdy fundamentální muslimové začnou hrát opravdu zásadní roli měl teprve přijít.

50. a 60. léta lze tedy charakterizovat jako období počátečního formování palestinského odboje, který byl však stále nejednotný, omezován v podstatě na palestinská území, nepříliš dobře organizovaný a hlavně závislý na okolních arabských státech. Zlomovým okamžikem, od kterého dochází k rozmachu radikálních hnutí, byla porážka arabského světa v šesti denní válce v roce 1967. Dochází k nárůstu počtu radikálních hnutí,⁵ kupříkladu Lidové fronty pro osvobození Palestiny (LFOP). Palestinci se přestávají spoléhat na své arabské sousedy. Přesto muslimský fundamentalismus stále

⁴ *Tento závazek zůstal v platnosti až do roku 1996. Encyklopedie světový terorismus, Praha 2001, str. 280*

⁵ *„Válka přinesla skutečnou revoluci v našem uvažování. Rozhodli jsme se napodobit vietnamský model: silná politická strana, úplná mobilizace národa, nezávislost na jakémkoliv režimu nebo vládě. Přípravovali jsme se na dvacet a více let války proti Izraeli a jeho spojencům“ George Habbás – spoluzakladatel a první předseda LFOP.*

zůstává v pozadí. Například G. Habbás spoluzakladatel LFOP byl křesťanem.

Tím zlomovým okamžikem, který nastartoval rozvoj fundamentalistických muslimských hnutí byla Jom Kipurská válka v roce 1973. Poněkud nadneseně vyjádřeno, skutečným vítězem války se stala ropa,⁶ respektive státy, které ji vlastnily. Projevilo se, nakolik je ropa strategickou surovinou a jak je na ní svět závislý. S růstem její ceny úměrně bohatly i státy, které ji vlastnily. Na první pohled nejasná souvislost mezi vzrůstem ceny ropy a rozvojem islámu se poněkud vyjasní, když se budeme zabírat důsledky, které se sebou ropa přinesla.⁷ Došlo k rozvratu tradičních hodnot. Rozpadu rodinných tradičních svazků. Lidé z chudých vesnických oblastí se masově stěhují za lepším životem do bohatnoucích městských center např. Káhiry. Bohatství však nalézají jen někteří z nich. Sociální systém v těchto oblastech prakticky nefunguje. Tím, kdo nabízí pomocnou ruku, jsou islámské organizace štědře dotované bohatými ropnými velmocemi. Neplacená lékařská péče, či školství jsou faktory, které zásadním způsobem pomáhají dezorientované populaci chudých megalopólí. Současně také rostou počty nově vzniklých mešit, ze kterých se šíří islám. Sekulárně orientovaným vládám tento stav vyhovuje, neboť peníze, které tyto islámské organizace přinášejí udržují sociální a tedy i politický smír. Dalším významným okamžikem je vítězství šiítské náboženské revoluce v Íránu v roce 1979.

Jestliže 50. a 60. léta se nesla ve znamení Násirovského boje proti západnímu nacionalizmu, období od počátku 70. let po současnost je pro arabský svět charakteristická reislamizace. Nejinak tomu je i na palestinských okupovaných územích. Od

⁶ G. Kepel používá termínu ropný islám. Kepel G., (Brno 1996, str. 28)

⁷ Podrobněji se touto problematikou zabírá G. Kepel, (Brno 1996, str. 30 a následují)

počátku 80. let se v Palestině objevují radikální skupiny fundamentalistů ovlivněné Muslimským bratrstvem. V roce 1980 vzniká palestinský Islámský džihád. S vypuknutím první intifády, lidového povstání Palestinců proti izraelské okupaci, v roce 1987 vzniká organizace Hamás, vybudována rovněž na principech fundamentální muslimské ideologie.

Během mírového procesu mezi Izraelem a palestinským osvobozeneckým hnutím, který započal jednáním v Madridu v roce 1991, které pokračovalo podpisem dohod v Oslo roku 1993,⁸ se však zřetelně vykrytalizovaly názorové rozdíly, mezi světským a nábožensky orientovaným palestinským osvobozeneckým hnutím, reprezentovaným na jedné straně Organizací pro osvobození Palestiny a na straně druhé Hamásem či Islámským džihádem.

V dalších částech této práce se budu zabývat nejdříve palestinským radikalismem a jeho jednotlivými složkami, které jsou založeny na světských východiscích a poté budu pokračovat popisem fundamentálně orientovaných organizací.

2. Sekulárně orientovaný radikalismus

Do této kategorie řadíme skupiny, které svou aktivitu vyvíjejí bez náboženského podtextu a jsou vesměs orientovány levicově a nacionalisticky. Jejich cílem je vytvoření svobodné Palestiny, která nebude vybudována jako islámský stát. Činnost takto orientovaných radikálů kulminovala v 70. a 80. letech. Přestože dnes již některé skupiny, které si počínaly před několika lety velmi rasantně, jen ztěží můžeme označit za extremisty, což platí zejména o nejdůležitější složce OOP

⁸ Dohoda z Oslo hovoří o „historickém usmíření“. Organizace pro osvobození Palestiny uznala právo státu Izraele na existenci. Izrael naproti tomu uznal právo OOP hovořit za Palestince, neuznal však právo Palestinců na stá..

Arafatově Fatahu, je nezbytné se jimi zabývat a to již jenom vzhledem k významu, který sešrály v nedávné minulosti.

2.1 Organizace pro osvobození Palestiny (OOP)

OOP byla vytvořena v roce 1964 sloučením několika uskupení, jejichž společným cílem bylo, jak již název této organizace napovídá osvobození Palestiny, vytvoření čistě palestinského státu na území celé Palestiny a návrat uprchlíků. Přestože OOP byla později uznána Izraelem a i ve světě jako legální a legitimní reprezentant Palestiny, v minulosti byla tato organizace všeobecně považována za teroristickou. OOP nelze chápat jako monolitou organizaci, ale naopak jakou soubor několika menších uskupení, mezi kterými však vždy zaujímala primární postavení složka Fatahu vedená Jásirem Arafatem. Od roku 1969 vykonává tento muž funkci předsedy jejího výkonného výboru - v podstatě vlády OOP. Funkci obdobnou parlamentu vykonává v rámci OOP Palestinská národní rada (PNR).

V průběhu 70. a 80. let došlo ve struktuře OOP k významným událostem. Přesto lze vysledovat osm nejdůležitějších organizací, které se začlenit do OOP:

Fatah - organizace, která lze charakterizovat jako nejvíce nakloněnou kompromisům, a která má rovněž největší vliv,

- a) Lidová fronta za osvobození Palestiny (LFOP) - významnou roli v ní hráli marxisticky orientováni činitelé,
- b) Demokratická fronta za osvobození Palestiny (DFOP) - marxistická skupina, která se vyčlenila z LFOP v roce 1969,
- c) As-Saiká (v arabštině znamená hrom) - skupina se syrskou podporou,
- d) Arabská osvobozenecká fronta - založena v roce 1969 iráckou vládou, jejímž úkolem bylo prezentovat názory irácké vlády v OOP,

- e) Lidová fronta za osvobození Palestiny-hlavní velení (LFOP-HV),
- f) Palestinská osvobozenecská fronta,
- g) Lidová bojová fronta.

Je patrné, že situace v rámci OOP byla poněkud chaotická. Co však platí pro všechny tyto uskupení je fakt, že rozvíjely tradici nenáboženského arabského nacionalismu. Jejím primárním cílem bylo vytvoření nezávislé Palestiny. Z počátku se nijak nepolemizovalo nad tím, že tento stát se bude rozprostírat na celém jejím historickém území. Myšlenka současné existence Palestiny a Izraele byla akceptována až později, což však vedlo k zásadním rozporům uvnitř této části palestinského odboje.

Od počátku své existence OOP organizovala svou činnost ze zahraničí, tedy z oblastí ležících mimo palestinská okupovaná území. Zpočátku z Jordánska, odkud však byla vypovězena v roce 1971.⁹ Poté se přemístila do Libanonu, odkud organizovala za podpory Sýrie, Iráku a Libye teroristické útoky a to jak na území Izraele tak i mimo něj. V reakci na tento terorismus Izrael zaútočil na Libanon, v důsledku čehož byla OOP nucena přemístit se do Tunisu. V roce 1978 došlo ke krizi OOP, neboť Egypt, další velký zdroj podpory OOP, uzavřel mírovou dohodu s Izraelem, čímž byla omezena masivní podpora OOP Egyptem. S íránskou revolucí dochází k nástupu náboženských skupin, což pozici OOP, jako jediného zástupce palestinského odboje, poněkud oslabilo. Přesto však OOP zůstává nejvýznamnější silou hájící zájmy Palestinců.¹⁰ V roce 1994 v souvislosti s mírovým

⁹ *V návaznosti na toto vyhnání vzniká velmi radikální organizace Černé září nechvalně proslulé atentátem na izraelské sportovce na Olympijských hrách v Mnichově v roce 1972.*

¹⁰ *Přestože není tématem této práce mírový proces nemohu se několika slovy nezminít o jeho průběhu a zejména o roli, kterou v něm sehrála OOP a postava J. Arafata. Vzhledem k tomu, že OOP dlouhou*

procesem se OOP v čele s Arafatem slavnostně vrací do Gazy. Po celou dobu existence OOP Fatah představoval její nejmírnější složku. Přestože i tato organizace je spjata s teroristickými útoky zejména v letech 1974 až 1975 a to včetně jejího nejvyššího představitele Jásira Arafata.¹¹ Tuto teroristickou činnost však v podstatě omezovala na území Izraele.

2.2 Další radikální nacionalistické skupiny

Hlavními oponenty Fatahu v rámci OOP, kteří prováděli teroristické akce i mimo Izrael, byli zejména marxisticky orientované organizace Lidová fronta za osvobození Palestiny (LFOP) a Demokratická fronta za osvobození Izraele (DFOP).¹² Tyto strany odmítaly kompromisní mírové dohody s Izraelem a

dobu odmítala uznat existenci židovského Izraele, zavrhovala rovněž rezoluci Generálního shromáždění OSN č. 181 (1947) o rozdělení Palestiny na dva státy a rovněž i rezoluci Rady bezpečnosti č. 242 (1967), která požadovala uznání Izraele výměnou za stažení izraelských vojsk z obsazených území. Důležitým okamžikem v dějinách OOP představuje Arafatova řeč před Valným shromážděním OSN 13. listopadu 1974, kterou si získal určitý mezinárodní respekt. Přestože OOP dále pokračovala ve svém úsilí, během 80. let ztratila mnoho svých zastánců, zejména mezi obyvateli uprchlických táborů, kteří se v důsledku tamních bídných životních podmínek více radikalizovali. Arafat v projevu učiněném v Alžírsku dne 15. listopadu 1988 za OOP uznal Rezoluci OSN č. 242 a 338 a tím i nepřímou existenci Izraele. Tím se OOP stala jednacím partnerem pro nejsilnějšího spojence Izraele - USA. Tento krok se stal nejdůležitějším předpokladem pro jednání v Madridu (1992), kterých se OOP účastnila jako oficiální zástupce Palestinců jako součást jordánské delegace. Následovala dohoda z Osla, kterou byl odstartován mírový proces mezi Izraelem a Palestinci.

¹¹ *Během tuniského exilu OOP byly vytvořeny dvě bojové jednotky Fatah a to tzv. Síla 17 vedená Abú Džihádem, který současně zastával funkci vojenského velitele Fatah a Hawari vedena stejnojmenným vůdcem. Tyto jednotky mají na svědomí řadu teroristických útoků. Např. v roce 1985 na Kypru, v roce 1986 v Jeruzalémě a Tel Avivu. l*

¹² *LFOP např. v roce 1971 provedla bombový útok v Rotterdamu. Do povědomí vešel také únos tří letadel označovaný jako incident na Dawsonově poli. Mezi význačné představitele LFOP patřili George Habbás, Wadim Haddádm, Mohammed Boudii a další. Prokázány jsou její kontakty s německými teroristy Baader – Meinhofová, či s „Carlosem Šakalem“.*

tvořily tzv. Frontu odmítání. Koncem 90. let 20. století, pravděpodobně v souvislosti s omezením finanční podpory ze strany Libye, navázaly užší kontakty s Palestinskou samosprávou. Přesto s vypuknutím intifády Al-Aksa došlo k jejich opětovné radikalizaci.¹³

K dalším radikálním v podstatě teroristickým organizacím patřila skupina Abú Nidala (ANO) a Abú Músy. Zejména osoba Abú Nidala zaujímá mezi palestinskými nacionálními radikalisty zásadní význam. Jeho skupina, která má na svědomí desítky teroristických akcí, byla úzce propojena s Libyjským Muammarem Kaddáfím a údajně rovněž s bývalým iráckým diktátorem Saddámem Husajnem.¹⁴

Poměrně mladou radikální skupinou jsou brigády Al-Aksa vzniklé v průběhu stejnojmenné intifády, jejíž členové se rekrutují převážně z Arafatova Fatahu. Podílí se zejména na pouličních přestřelkách, ale byly již zaznamenány i sebevražedné atentáty provedené jejími členy. Na popud samotného Arafata vznikly jako jeho osobní stráž jednotky Tanzím, které v podstatě představují ozbrojené složky Fatahu. Tanzím organizuje také ozbrojené útoky na izraelské osadníky, ve kterých spatřuje legitimní cíl osvobozeneckého boje. Doposavad se však nezúčastnil útoků na izraelské civilní cíle.

2. Islámský fundamentální radikalismus

Jak jsem již naznačil v úvodní kapitole, od 70. let dochází v celém arabském světě k silné islamizaci, která bývá také označována jako tzv. reislamizace ze zdola. Konkrétně enklávy

¹³ *Teroristických útoků byla v té době celá řada a je někdy komplikované s jistotou určit, která konkrétní skupina za ně nese odpovědnost.*

¹⁴ *Encyklopedie, světový terorismus, (Praha 2001, str.356)*

obývané Palestinci mohou sloužit jako názorný příklad, jak silnou pozici zde Islám během posledních zhruba 30ti let získal. Frustrované na hranici bídy živořící obyvatelstvo uprchlických táborů přijímá pomocnou ruku koránu a to ne tak ani co se týče materiální stránky věci, ale zejména po stránce duchovní. Islám slouží jako pojítka, jako naděje.

Nejvyšším cílem radikálních islamistů je rozchod s bezbožným okolím,¹⁵ reislamizace nejdříve arabského světa a poté jeho rozšíření do zbytku světa. Radikální skupiny, o kterých pojednávám v této kapitole zvolily jako prostředek, kterým má být tohoto cíle dosaženo, ozbrojený boj „svatou válku“.

3.1 Islámský džihád

Důsledky islamizace se začaly postupně projevovat také v „politické“ rovině a to mimo jiné prováděním teroristických akcí. V roce 1981 byl Islámským džihádem za to, že uznal stát Izrael, zavražděn egyptský prezident Anvar Sadat. Muslimské radikální skupiny byly v Egyptě od 50. let zakázány. Byl to paradoxně Sadat, který opětovně povolil jejich činnost, domnívaje se, že tak vytvoří protiváhu levicových politických stran.¹⁶

Muslimské bratrstvo mělo početnou členskou základnu také na palestinských okupovaných územích a zejména v pásnu Gazy. V roce 1980 nejradikálnější členové palestinského Bratrstva založili palestinský Islámský džihád (svatá válka).¹⁷ Prioritou jeho členů je osvobození Palestiny, což by mělo být zároveň prioritou každého Muslima, zničení Izraele a oslabení vlivu

¹⁵ *Bezbožný světský stát je označován jako džahilije.*

¹⁶ *Encyklopedie, světový terorismus, (Praha 2001, str.316)*

¹⁷ *Členové Džihádu však na rozdíl od Muslimského bratrstva věřili, že palestinský stát může být založen i bez islámské revoluce ve zbytku arabského světa.*

západu na Blízkém východě.¹⁸ V obsazených územích a celkově mezi palestinskými uprchlíky zesílila nespokojenost s činností OOP. Hmatatelné výsledky nepřicházely. Muslimský džihád se frustrovaným Palestincům jevil jako vhodná alternativa. Obdobně pohlížel na vznik Džihádu také Izrael a dle taktiky „rozděl a panuj“ dokonce toto uskupení zpočátku podporoval. Džihád se nejprve také zaměřoval spíše na sociální, kulturní a vzdělávací program. Tato situace se však záhy změnila, když od roku 1984 Džihád započal s teroristickou činností.¹⁹ Džihád se stal se brzy politickým konkurentem OOP. Jeho činnost je s největší pravděpodobností sponzorována z Íránu. V průběhu mírového procesu patřil Džihád spolu s Hamásem k jeho největším odpůrcům na palestinské straně. Jeho aktivita a zároveň protiopatření izraelských bezpečnostních složek kulminovaly v prosinci 1987 během první *Intifády*.

3.2 Hamás

Druhým nejvýznamnějším islámským radikálním uskupením je již zmiňovaný Hamás, jehož vznik se datuje k vypuknutí první intifády v roce 1987. Termín Hamás je akronymem zkratky pro Islámské hnutí odporu. Hamás lze do češtiny přeložit také jako nadšení. Za jeho předchůdce lze označit nevýdělečnou organizaci al Mujama, která byla zaregistrována již v roce 1978 a od svého počátku se pojí s osobou nedávnou zavražděného šejka Ahmada Jasína. Zpočátku se toto uskupení, obdobně jako Džihád, zabývalo dobročinnou činností, financováním provozu mešit, nemocnic atd.. Většinu svých finančních prostředků

¹⁸ Mezi hlavní představitelé hnutí patřili Fathi Šakaki, či Abdel Aziz Odeh kteří se zároveň považovali za jeho zakladatele.

¹⁹ Džihád je zodpovědný například za tyto teroristické útoky 1986 atentát u Brány vřesovišť v Jeruzalémě, 1995 pumový útok v Beit Lid atd..

získává z darů islámských příznivců z celého světa.²⁰ Podobu militantního hnutí získává až s vypuknutím intifády.

Primárním cíle Hamásu je nekompromisní zničení Izraele ve svaté válce. Cíle tohoto hnutí jsou zakotveny v jeho statutu z roku 1988. „ Alláh jako poslední cíl, Prorok jako hlava, Korán jako konstituce, džihád jako metoda, smrt pro Alláhovu slávu jako nejžhavější touha.“²¹ Palestina, a to od Středozemního moře až po Jordán, má zůstat pod muslimskou kontrolou. Žádný arabská stát nemá právo nakládat s Palestinou, neboť ta patří pouze Muslimům. Budoucí osvobozená Palestina má být přísně islámským chlálifátem. Židy považuje za svého úhlavního protivníka.²² Za boží rouhání považují stoupenci Hamásu každé jednání, které by připouštělo existenci židovského státu na svatém muslimském území. OOP pokládá za zkorumpovanou organizaci, která se nachází pod zhoubným západním vlivem misionářů, imperialistů atd.. Válka s Izraelem a celospolečenská „osvětová“ činnost na té nejnižší úrovni, prostřednictvím mešit a tedy šíření koránu jsou jejími prioritami.

Hlavní postavou Hamásu od jeho založení až do své nedávné smrti byl šejk Jásín.²³ Jednalo se osobu s velkou autoritou a

²⁰ *Jedná se o tzv. zakatu, islámskou formu náboženské daně. Encyklopedie, světový terorismus, (Praha 2001, str.378)*

²¹ *Introvigne M. (Vyšehrad, Praha 2003, str. 36)*

²² *Dle článku 22 Statutu Židé stojí v pozadí francouzské revoluce i revoluce v Rusku, mají pod svou kontrolou zednářstvo, Rotary Club a Lions Club. Židé také zorganizovali 1. a 2. světovou válku..*

²³ *Ahmed Jásín se narodil v roce 1938 ve vesnici Joura v okrese Majdal na jihu pásma Gazy. Jeho rodina se po roce 1948 uchýlila do města Gazy. V mládí se mu při sportování stal úraz, po kterém naprosto ochrnul. Stal se učitelem arabského jazyka a islámské výchovy, potom vedl bohoslužby a učil v mešitě v Gaze. V době okupace se stal nejslavnějším kazatelem pro jeho přesvědčivou výmluvnost a vytrvalost v zastávání se práva. Byl prezidentem islámské společnosti v Gaze. Šejch Jasin byl zatčen v roce 1983 a obviněn z držení zbraní, vytvoření vojenské organizace a výzev k likvidaci hebrejského státu. Byl odsouzen izraelským vojenským soudem k 13 letům vězení. Byl propuštěn v roce 1985 v rámci výměny zajatců mezi okupační mocí a Národní frontou pro osvobození Palestiny, po jedenácti měsících vězení. Šejch Ahmed Jasin v roce 1987 se skupinou islámských aktivistů založil hnutí*

to nejen mezi členy Hamásu. Vedení Hamásu se skládá převážně z vysokých duchovních, kteří tvoří nejvyšší poradní radu. Za teroristické útoky Hamásu odpovídá jeho vojenské křídlo Izz al-Din al-Kásim,²⁴ které nese název po knězi zabitým Brity ve 30. let minulého století. Centrum výcvikových táborů se nachází v Gaze, které je tradičně nejradikálnější enklávou obývanou Palestinci. Prvořadým terčem útoků Hamásu jsou izraelská území. Doposavad nebyl zaznamenán útok Hamásu na nežidovské instituce. Velmi radikálně si však počíná s Palestinci, kteří spolupracovali s Izraelem.

Hamás posílil svou pozici počátkem 90. let, kdy narůstal pochybnosti vůči činnosti OOP a to i díky Arafatově blízkém vztahu s tehdejší iráckým prezidentem Saddamem Hussainem, v důsledku čehož ztratilo práci zhruba 350 000 palestinských dělníků zaměstnaných v Kuvajtu, Saudské Arábii a dalších „ropných“ státech. Nezaměstnanost těchto osob jenom dále zhoršila ekonomickou situaci v obsazených územích. Arafatova OOP se rovněž potýkala s finančními potíži. Arabské státy odmítaly financovat OOP, díky její provázanosti s iráckým

islámského odporu „Hamás“. Koncem srpna 1988 izraelské síly vpadly do jeho bytu, který prohledaly a šejchovi vyhrožovaly, že ho i s invalidním vozíkem vystrčí za hranice a vypovědí do Libanonu. V noci 18.5.1989 byl okupačními silami opět zatčen, zároveň se stovkami členů hnutí Hamás, byl to pokus zastavit ozbrojený odpor, který se tehdy vedl sečnými zbraněmi proti izraelským vojákům, osadníkům a k provádění atentátů na kolaboranty. 16.10.1991 izraelský vojenský soud vynesl proti němu rozsudek doživotního vězení, a k tomu navíc ještě 15 let, seznam obvinění se skládal z devíti bodů, v nichž bylo podněcování k únosům a zabíjení izraelských vojáků a založení organizace Hamás a její vojenské a bezpečnostní složky.

Kromě celkového ochrnutí, šejch trpěl četnými zdravotními potížemi (slepota pravého oka následkem úderu při vyšetřování, silná slabozrakost levého oka, chronický zánět ucha, obouplícní přecitlivělost, vnitřní a střevní choroby a záněty). Vězeňské podmínky zhoršily jeho zdravotní stav, několikrát musel být převezen do vězeňské nemocnice, jeho zdraví však utrpělo nedostatečnou lékařskou péčí. 13.12.1992 skupina bojovníků „Oddílu padlého hrdiny Azzel Din Kkassam“ unesla izraelského vojáka a navrhla jeho propuštění výměnou za šejcha Ahmeda Jasina a skupiny arabských zajatců v izraelských věznicích, mezi nimiž byli nemocní a staří, a také zajatců, kteří byli uneseni izraelskými vojáky z Libanonu. Izraelská vláda tento návrh odmítla, přepadla byt v Bir Nubala poblíž Jeruzaléma, kde vojáka zadržovali, následkem toho byl zabit a s ním i velitel útočící jednotky, partyzáni ze skupiny posléze padli. Na úsvitu dne 9.10.1997 byl šejch Jásin propuštěn, na základě dohody mezi Jordánskem a Izraelem, podle níž došlo k odevzdání dvou izraelských agentů, kteří se v Jordánsku pokusili o atentát. Dne 22. 03. 2004 byl Jásin zavražděn střelou vypálenou Izraelským vrtulníkem.

²⁴ Počet jejich stálých členů je Izraelem odhadován na několik desítek.

režimem. Této situace využil Hamás, který nebyl napojen na irácký režim, takže nepřišel o finanční subvence a mohl i nadále poskytovat sociální pomoc, což pochopitelně mezi Palestinci vzbuzovalo sympatie. Svým terorismem Hamás přispěl zásadním způsobem k ukončení mírového procesu v polovině 90. let. Velký kredit mezi Palestinci má toto hnutí i díky tomu, že je považováno, na rozdíl od Arafatovi věrných, za nezkorumpovatelné.²⁵

V nedávné době provedl, z jeho pohledu dva úspěšné útoky na předáky Hamásu. Poté šejku Jásinovi, byl 17. dubna zabit izraelskou armádou Abdal Azíz Rantisí, který tak ve vedení Hamásu setrval necelý měsíc.²⁶ Podle mnohých pozorovatelů tento útok znamená n a dlouhou dobu konec pokusů o mírové vyřešení 50ti-leté blízkovýchodní krize. Dokonce i umírněný palestinský premiér Ahmad Kurája uvedl, že tato akce znamená konec mírového procesu s Izraelem. Většina států, s výjimkou USA, tyto v podstatě popravu bez řádného soudu odsoudila. Izraelský premiér Ariel Šaron pravděpodobně spatřuje v likvidaci vůdců možnost, jak dokázat sílu své pozice, kdy během jeho vlády dochází k odstraňování některých židovských osad z palestinských územích, což některé radikální židovské organizace považují za přinejmenším neodpustitelné.

3. Vztah nacionalisticky a nábožensky orientovaných radikálů

Základním rozdílem mezi oběma typy radikalismu je konečný cíl, kterého má být dosaženo. Přestože také část nacionalisticky orientovaných extremistů odmítá jakékoliv kompromisní dohody

²⁵ *Arafat údajně na svých tajných kontech vlastní přes 400 miliónů US dolarů. Said. W. E., The End of the Peace Process, Vintage Books, New York 2001, s.362*

²⁶ *Dle informací, které se objevily v denním tisku by měl být již zvolen nový vůdce Hamásu, který však z pochopitelných obav před útoky Izraele zůstává v utajení. MF Dnes, pondělí 19. 4. 2004*

s Izraelem, je tato část palestinského politického spektra více nakloněná kompromisům. Pro hnutí jednající ve jménu islámu je slovo dohoda s Izraelem prázdným pojmem, neboť stát Izrael principiálně neuznávají.

Zpočátku byl vznik nábožensky orientovaných skupin podporován Izraelem, který v nich spatřoval protipól levicově orientovaných teroristických skupin. Rovněž sociální pomoc, kterou tyto skupiny poskytovaly, alespoň částečně vylepšovala sociální situaci v uprchlických táborech a celkově na okupovaném území. S rostoucím vlivem náboženských radikálů začala zejména OOP v čele s Arafatem tyto skupiny považovat za nechtěnou konkurenci. Nejenže islamisté komplikují mírový proces, ale zásadním způsobem zpochybňují postavení OOP jako jediné legitimní strany hájící zájmy Palestiny. Odhaduje se, že Hamás má zhruba 40ti procentní podporu v Gaze. OOP a v zásadě celá palestinská vláda se snaží činnost extrémních jednotek potlačovat. Jednak se k tomu zavázala v mírových dohodách a jednak tak likviduje politickou konkurenci. Na palestinských územích tak panuje stav, kdy palestinská vláda potírá extremisty, ke kterým jsou v současnosti počítáni zejména náboženští radikálové a ti zase na oplátku likvidují osoby, které podezírají z kolaborace s Izraelem. Počty Palestinců zabitých samotnými Palestinci se tak přibližují množství Palestinců zabitých Izraelci.

Hamás odmítl prohlášení z Osla. Nátlak Izraele na Arafata, aby ukončil násilí, vede k tomu, že palestinská policie zatýká četné členy Hamásu. Vede si přitom natolik razantně, že Hamás označil Arafata za „izraelského lokaje“ a „zrádce“.²⁷ OOP se však i přes tyto rozpory snažila Hamás politicky připoutat.

²⁷ Herz D., Steets J., (2002, s. 145)

V červenci 1998 mu dokonce Arafat nabídl účast ve vládě, to však Hamás odmítl. Napětí mezi OOP a Hamásem ani v současnosti nepolevuje.

Závěr

Ve své práci jsem popsal hlavní radikální skupiny operující v Palestině. Věřím, že se mi podařilo objasnit základní principy a ideály, na kterých jsou jednotlivé seskupení vybudovány.

Obrovská názorová roztržičnost a to nejen v palestinském, ale také v židovském táboře je dle mého názoru hlavní příčinou, proč se nedaří dosáhnout mírového vyřešení palestinské otázky. Palestinský radikalismus pramení z dlouhé neúspěšné snahy Palestinců, když už ne zničit Izrael, tak alespoň vytvořit vlastní nezávislý stát. Malý ústupek jedné strany je v jejich vlastních řadách hodnocen jako velká porážka. V této patové situaci ztrácí Palestinci víru ve zbudování vlastního státu. Za jediné řešení je mnohými považován terorismus. K tomuto teroru se uchylují stále častěji všechny vrstvy palestinské společnosti a to nejenom té nejchudší, jak bývá prezentováno v tuzemských médiích. Po každém teroristickém útoku Palestinců následuje odplata Izraele a ta zase provokuje Palestince k dalšímu teroru. Násilí plodí násilí. Jedná se o začarovaný kruh, který pravděpodobně nebude rozetnut bez razantního zákroku ze zahraničí.

Zůstává však otázkou, jakou by takováto zahraniční intervence měla mít podobu. Vzhledem ke skutečnosti, že zejména nábožensky orientováni radikálové odmítají vše co se pojí se západem, je pravděpodobné, že by jimi mohla být sabotována

každá snaha západu o pomoc, byť by byla myšlena sebeušlechtleji.

Vliv nábožensky orientovaných skupin bude dle mého názoru hrát stále silnější roli a to vzhledem ke skutečnosti, že dokud nebude učiněn pokrok v mírovém jednání, nemá se současná politická reprezentace Palestiny o co opřít, aby tak uhájila svou politiku a bránila zároveň svou legitimitu. Přestože Izrael činí určité kroky k naplnění mírového plánu tzv. cestovní mapy, jako např. rušení některých židovských nelegálních osad, je toto jeho jednání doprovázeno poměrně silnou represí (viz zabití předáků Hamásu). Čím větší bude vliv náboženských radikálů, tím hůře se bude v Palestině hledat kompromis. Tento stav je bohužel současnou realitou.

Použitá literatura

Monografie

1. Čejka M., *Judaismus, politika a stát Izrael*, MPÚ, Brno 2003
2. Introvigne M., *Hamás*, Vyšehrad, Praha 2003
3. Kepel G., *Boží pomsta, křesťané, židé a muslimové znovu dobývají svět*, Atlantis, Brno 1996
4. Kolektiv autorů, *Encyklopedie Světový terorismus*, Svojtka and Co., Praha 2001
5. Said. W. E., *The End of the Peace Process*, Vintage Books, New York 2001
6. Herz D., Steets J., *Palästina*, Verlag C.H. Beck Bremen 2002

INTERNET

7. <http://chunky.webpark.cz/clanekip.html>
8. <http://www.uni-kassel.de/fb10/frieden/presse/2004-02-16.html>
9. <http://www.blisty.cz/art/17495.html>
10. <http://www.novinky.cz/03/00/61.html>